

Společnost Česko-Arabská

BULLETIN

2

2009

SPOLEČNOST
ČESKO-ARABSKÁ

بابيلون BABYLON

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Milena Zeithamlová: Co jsme letos našim čtenářům nabídli a nabídneme	2
Rostislav Tesař: Z činnosti pobočky v Brně	5

STUDIE A DOKUMENTY

Tomáš Halík: Role náboženství ve společnosti (2. část)	6
Eduard Gombár: Československo a Egypt v letech 1920–1970	9

KULTURA

Hanka Suchardová: Anna Lindh Foundation: Kultura je nástroj (rozhovor s panem Gianluca Solera)	13
Burhan Kalak: Mahmúd Darwiš	15

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

E. Dinet: Příběh Mohameda (překlad Václav Heral)	16
Hanka Suchardová: Současný vývoj arabské migrace	18
Adnan Abbas Al-Assam: Co je nového v Centrum Al-Jawahiri	21

BLAHOPŘEJEME

Josef Regner: Marii Hruškové k devadesátým narozeninám	22
--	----

TEXTY V ARABŠTINĚ

Prezident Václav Klaus přijal nového velvyslance Bahrajnu	24
Premiér Jan Fischer na oficiální recepci velvyslanectví Maroka v Praze	26
Předseda Poslanecké sněmovny PČR Miloslav Vlček na oficiální recepci velvyslanectví Egypta v Praze	27
Oficiální návštěva ministra průmyslu a obchodu Vladimíra Tošovského v Iráku . .	27
Tomáš Smetánka novým ředitelem Odboru pro Blízký východ a severní Afriku MZV ČR	28

Bulletin Společnosti česko-arabské

č. 2 – listopad 2009, 17. ročník. Uzávěrka tohoto čísla byla 4. 11. 2009

Bulletin je vydáván za přispění Odboru pro kulturu, komunikaci a prezentaci Ministerstva zahraničních věcí ČR a Nadace Anny Lindhové.

Redakční rada:

PhDr. Jaroslav Bureš, prof. PhDr. Eduard Gombár, Mgr. Miroslav Houska, Ing. Marie Hrušková, Beata Hulínová, Ing. Rawah Jassani, Milena Zeithamlová

Návrh obálky: Yousef Hammam

Uspořádala: Ing. Marie Hrušková, Beata Hulínová

Výroba: Babylon Praha

Kontaktní adresa:

Kazašská 1426, Praha 10, 101 00, tel. 602 379 864
www.czech-arab.org, info@czech-arab.org

Příspěvky do Bulletinu můžete posílat mailem na adresu: bulletin@czech-arab.org   ISSN- 1803-9227

Co jsme letos naším členům nabídli a nabídneme

Společnost česko-arabská se v roce 2009 zaměřila na propagaci arabské kultury formou spolupráce se sdruženími arabských občanů žijících trvale v ČR - Palestinským klubem v ČR, Libanonským klubem v ČR, Iráckým forem, Klubem přátel Jordánska Kurdským občanským sdružením a Jawahiri centrem. Scházíme se tak na společných kulturních večerech čeští i arabští občané, a prakticky se seznamujeme s arabskou kulturou a prostředím.

Začátek roku 2009 byl tradičně na akce chudý. Finanční podpora Ministerstva zahraničních věcí a Magistrátu hlavního města Prahy a Nadace Anny Lindhové dorazila až v dubnu. Letošní rok jsme zahájili výstavou dětských kreseb ve Středisku OSN, kde jsme představili ve spolupráci se základní uměleckou školou Otakara Ševčíka v Písku práce žáků této školy.

Tak jako každý rok, i ten letošní jsme zahájili ve spolupráci s Kurdským občanským hnutím oslavou národního kurdského svátku jara NEWRUZ. Na kulturním večeru vystoupila Kurdská hudební a taneční skupina Sevo-Xelil a promítl se krátký film o Kurdistánu.

28. dubna jsme pořádali kulturní večer ve spolupráci s Arabským fórem v ČR, který byl věnován syrskému básníku Nizaru Kabani. V bohatém programu pod vedením Jafara Hedara se střídaly

s přednesem básní české studentky věnující se arabštině.

15.–17. května jsme se zúčastnili výstavy „Svět knihy“, které jsme využili k propagaci činnosti SČA a arabské kultury.

Filmový festival palestinského filmu se konal ve spolupráci se ZÚ Státu Palestina a filmovou fakultou AMU. 18., 26. a 27. května byly promítnuty 3 díly filmu „Route 181“ palestinského a izraelského režiséra Khleifi a Eyala Sivana, kteří provázejí diváka od jihu k severu po Palestině a Izraeli a seznamují je se současným životem v této oblasti.

Od 7. do 12. června se konal Festival spisovatelů Praha 2009, jehož hosty byli i dva arabští básníci – libanonský Adonis a palestinský Mourid Barghouti. Vedení festivalu umožnilo našim členům a arabským občanům bezplatnou účast na jednotlivých programech věnovaných arabské poezii. Předsednictvo SČA děkuje ještě jednou touto cestou panu Michaelu Marchovi a Vlastě Brtníkové za umožnění tak vysoké účasti na tomto festivalu.

14. července SČA a Irácké fórum pořádaly společenský a kulturní večer u příležitosti výročí vzniku republiky Irák. V průběhu večera vystoupily tanečnice souboru orientálních tanců – Ambrosia.

V srpnu se úzké předsednictvo zaměřilo na zpracování žádosti o státní dotaci na rok 2010, abychom ji do 30. září pře-

Večer libanonského básníka Gibrana Khalila

dali Ministerstvu zahraničních věcí, Odboru pro krajany, kulturu a prezentaci.

Dne 9. září pořádala SČA ve spolupráci s Libanonským klubem v ČR a za podpory Nadace Anny Lindhové kulturní večer „Meditace o naději“ věnovaný dílu libanonského básníka Gibrana Khalila. Verše přednášel Alfréd Strejček, na kytaru hrál Štěpán Rak.

Jedna z největších akcí tohoto roku se konala 17. října ve velkém sále Městské knihovny v rámci I. ročníku festivalu orientální kultury 10.–17. října večerem věnovaným palestinskému básníku Mahmudu Darwišovi a městu Jeruzalému – městu arabské kultury roku 2009. Večer se konal za podpory Nadace Anny Lindhové a ve spolupráci s Palestinským klubem v ČR pod záštitou ministra zahraničních věcí Jana Kohouta a primátora hlavního města Prahy Pavla Béma. Po zahájení večera předsedou SČA Jo-

sefem Regnerem a velvyslancem Státu Palestina J. E. Mohamedem Salaymehem a po projevu iráckého velvyslance a doyna arabského diplomatického sboru J. E. Dhia Al Dabbase, promluvil o básníkovi a jeho tvorbě Michael March, prezident Festivalu spisovatelů Praha. Na podiu zazněly verše v arabštině M. Darwiše v podání Jafara Hedara, v českém překladu Burhana Kalaka četl verše herec Jiří Ornest. Hudebně doprovázel Marwan Al Solaiman. Po přestávce vystoupil arabský hudební soubor Ziriab, český taneční soubor Mateník a taneční soubor orientálních tanců Ambrosia. Na závěr večera byli účastníci pozváni na ochutnávku arabské kuchyně poskytnuté restaurací Windmill.

29. října pořádala naše pobočka v Brně za podpory Nadace A. Lindhové besedu na téma „Pozice islámu v České republice a budoucí vývoj“, kde k tomu-

to problému diskutovali doc. PhDr. Dušan Lužný, Dr. z Ústavu religionistiky FF Brno, PhDr. Daniel Topinka z Palackého univerzity Olomouc, Ing. Muneeb Alrawi, prezident Islámské nadace a Ing. Stanislav Javora – místopředseda pobočky Brno.

27. října se konal společenský a kulturní večer ve spolupráci s Iráckým forem v sále Casa Gelmi s vystoupením arabské hudební skupiny Ziriab.

Závěrem roku připravujeme výstavu fotografií Mgr. Miroslava Housky o obnově iráckých historických památek v iráckém Kurdistánu.

Kulturní večer u příležitosti mezinárodního dne solidarity s palestinským lidem se bude konat 1. prosince v sále Casa Gelmi na Vinohradech ve spolupráci s Palestinským klubem v ČR.

Další naši činnost věnujeme vydávání časopisu Bulletin, který je od letošního roku zaměřen pouze na arabský svět. V dubnu bylo ve spolupráci s nakladatelstvím Babylon vydáno první číslo v nové grafické úpravě v českém a částečně arabském jazyce. Státní technickou knihovnou bylo Bulletinu přiděleno číslo ISSN.

V září byla svolána schůze předsednictva, na které byli členové seznámeni s připravovanými akcemi Společnosti v průběhu druhého pololetí 2009. Zároveň jsme popřáli Ing. Hruškové k 90. narozeninám. Rovněž jsme na Facebooku vytvořili skupinu přátel Společnosti česko-arabské, kde budete moci sledovat naši činnost.

Milena Zeithamlová

**Více informací
o Společnosti
česko-arabské
najdete na:**

www.czech-arab.org

Z činnosti pobočky Brno

Společnost česko-arabská, pobočka Brno, se zaměřuje na aktivity, které považujeme za nejdůležitější pro naše poslání v brněnském regionu. Důvod pro jisté omezení rozsahu činnosti na rozdíl od doby před několika roky, je každému zřejmý. Snažíme se vystačit s minimem finančních prostředků z dotací MZV, doplňujeme vlastní zdroje o dotaci zatím věrného sponzora a vyděláme i přednáškovou činností na vysokých školách.

Takže kromě několika přednášek pro veřejnost a besed s arabskými studenty v Brně, jsme se aktivně účastnili na akcích k výročí úmrtí Aloise Musila ve Vyškově. Jednak na sympoziu k jeho odkazu, dále na tradičních „Dnech Aloise Musila“, kdy jsme s Muzeem Vyškovska realizovali výstavu obrazů našeho člena Milana Konvaliny z jeho dlouhodobého pobytu v Libyi a obrazy libyjského studenta Abdulattiho Tubtaby, který v Brně studuje a jehož mystické obrazy graficky vyjadřují vybrané súry z Koránu.

Na ZŠ v Budišově u Třebíče jsme společně s učiteli a žáky připravili zdařilou akci „Afrika a země Orientu očima dětí“. Pokud se nemýlím, je to již pátá společná aktivita a škola na základě této osvědčené spolupráce s Brněnskou pobočkou obdržela grant na tzv. projektové vyučování v hodnotě více jak 1 mil. Kč.

Koncem října nás v Brně čeká zásadní akce – beseda s názvem „Pozice islámu v ČR a budoucí vývoj“, kde promluví přední akademičtí pracovníci Masarykovy univerzity a Palackého univerzity Olomouc, prezident Islámské nadace v Brně pan Muneeb Alrawi a ing. Stanislav Javora, dlouholetý expert v Libyi.

Jak víte, Brno je centrem islámské komunity v ČR a tedy tím správným místem pro takové rokování.

Finančně *podpořila tuto akci* nadace Anna Lindh Foundation.

*Ing. Rostislav Tesař,
předseda pobočky Brno*

Role náboženství ve společnosti

(Dokončení z minulého čísla)

Dnes v západním křesťanství vystupují především dva rysy. Jeden je důraz na *spiritualitu*. Leckdy se ta spirituální, hlubinná, vnitřní dimenze křesťanství v běžné církevní praxi podceňovala, chápala se jako něco, co je vyhrazeno především klášterům. Dnes je však patrná velká žízeň po spiritualitě – a jsem přesvědčen, že především nakolik se křesťanským církvím daří odpovídat na tuto žízeň, natolik jsou současným člověkem akceptovány. Jestliže se jim to nepodaří, pak se spiritualita odlučuje od církevního křesťanství a lidé ji hledají jinde.

Další role dnešního náboženství (konkrétně mluvím o západním křesťanství), která se zdá být i ze strany sekulární společnosti akceptovatelná, je role *experta na etiku*. Dnes je zřejmé, že mnohé problémy, se kterými nás konfrontuje vědecký výzkum, např. v oblasti genových manipulací, euthanasie, ale i etika médií, etika politiky, etika podnikání, jsou velmi závažné problémy našeho života. Ne všechno, co *můžeme* ve smyslu, že to umíme a dokážeme, také *můžeme* v tom smyslu, že to *smíme*, že je to správné a morálně dovolené. A protože v „postmoderní době“ neexistuje vlastně žádný jeden univerzálně uznaný koncept etiky, tak je hlas církve chápán velmi vážně, pokud ovšem dovede přesvědčivě argumentovat a hovořit k etickým otázkám způsobem kompetentním. Pokud církev ukáže, že nechce jenom vnucovat jaksi „svůj systém hodnot“, nýbrž že je schopna vstupovat do racionální diskuse s ostatními proudy sekulární společnosti.

Ve světě se dnes mluví o *velkém ná-*

vratu náboženství a to především ve dvou podobách. Jednak jde o ten již zmíněný zájem o spiritualitu, zejména na Západě. Na Západě, který byl do značné míry vyprahlý ve smyslu spirituálním, který se příliš dlouho upínal na vnější expanzi, kterou umožňoval vědecko-technický pokrok, dnes mnozí cítí potřebu toho vyvažujícího, kompatibilního *pohybu směrem do nitra*.

Na druhé straně však vidíme v celém světě *repolitizaci náboženství*. Náboženství začíná víc než dřív hrát ještě jednu významnou společenskou roli – slouží jako *výraz osobní nebo skupinové identity*. A v případě skutečného nebo domnělého *ohrožení identity* nějaké kultury se stává nástrojem obrany nebo někdy preventivního útoku, stává se jakousi *kontrakulturou*, dochází k „náboženské mobilizaci“ a často i k projevům násilí.

Nové formy terorismu často vyplývají ze strachu jistých kruhů, že v procesu globalizace ztratí svoji identitu. Tyto skupiny vidí viníka v západním světě, demonizují ho – a náboženství je tak zneužito jako *nástroj*: nejprve nástroj obrany, pak i útoku. Lidé jako Bin Ladin jsou většinou těmi, kteří poznali západní civilizaci a do jisté míry ji obdivují. Myslím, že právem řekl jeden žurnalista, že Bin Ladin byl možná daleko více odchován hollywoodskými filmy než Koránem a islámskou kulturou. Tito lidé však nebyli v západním světě přijati tak, jak asi očekávali, a už se nemohou vrátit do své původní civilizace, zůstávají v jakési propasti. A právě tito vykořenění lidé často pak využívají náboženství jako rozbušku politických konfliktů. Využívají náboženské ideje jako emocionální jiskru – a tím

sudem střelného prachu jsou potom v některých zemích pocity frustrace, často z ekonomické situace. Existují mnohé země, z jejichž nerostného bohatství profituje jenom uzoučná vrstva lidí, zatímco většina žije v bídě. A ten jejich pocit frustrace hledá vybití, potřebuje ukázat na nějakého nepřítele. A tehdy jim ideologové ukážou – a často to činí s využitím náboženské rétoriky – že západní svět je ten nepřítel, je ten „velký satan“, který je vinen jejich neštěstím. Pak jsou tyto lidé zneužíváni k násilným akcím, k teroristickým činům, je zneužíváno jejich náboženství. Je to něco, co dnes velice škodí zejména pověsti islámu. Samozřejmě je nespravedlivé, jestliže je celá velká a vznešená kultura islámu vnímána mnohými lidmi na Západě jen skrze toto politické zneužití náboženství.

Jistě v každém náboženství jsou potenciálně přítomny určité destruktivní síly, ale každé náboženství má také svůj mírový a etický potenciál. Jsou tam zastoupeny v nesterétné míře – je to ovlivněno hlavně tím, v jaké situaci zejména zakladatelé jednotlivých náboženství žili. Mohammed byl nejen mystikem, nýbrž také bojovníkem, válečníkem. Jak říká jeden jeho životopisec, Mohammed v sobě spojuje rysy sv. Františka, světce a mystika s rysy Karla Velikého, tvrdého bojovníka za víru a její šíření. Samozřejmě, že v základních dokumentech islámu se odráží také historická situace civilizace, která se utvářela v bojích.

Často jsou v posvátných spisech určitá místa, která je možné zneužít k ospravedlnění násilí – najdeme je v Koránu, v Upanišadách, najdeme je v hebrejské Bibli. Těžko je jistě najít v Buddhových řečech nebo v evangeliích, ale byly i pokusy, jak určitě výroky evangelií, které rozhodně

nepovzbuzují k válce, byly chápány falešně a zneužity – např. Kristovo slovo *Přinesl jsem ne mír, nýbrž meč*. Ježíš ovšem mluví o meči, kterým budou pronásledováni jeho učedníci, ne o meči, který oni by měli používat k pronásledování druhých.

Pojem „ecclesia militans“ (církve bojující) byl především míněn jako charakteristika církve, která bojuje se svými vlastními hříchy („tělem a ďáblem“). Podobně jako pojem „džihád“ byl původně míněn v širokém slova smyslu: člověk má bojovat proti svým vlastním hříchům. Avšak v obou případech tyto nebezpečné pojmy byly používány také jako vskutku bojová hesla militantních podob náboženství. Velmi záleží na interpretaci posvátných textů, na schopnosti číst tyto texty v určitém historickém kontextu.

Americký sociolog Thomas O’Dea mluví o šesti funkcích náboženství pro jednotlivce a společnost. A ukazuje na ambivalenci těchto rolí: Každý z těchto úkolů má něco pozitivního, ale může se zvrhnout v něco negativního.

Za prvé, náboženství dává podporu a útěchu. Podporuje určité důležité hodnoty a cíle. Ale k tomu hned O’Dea dodává, že někdy náboženství může tím přílišným smířením vykořisťovaných bránit protestu proti nespravedlnostem ve světě.

Za druhé, náboženství prostřednictvím kultu a slavení dává emocionální jistotu a identitu, a tím snižuje možnost konfliktu idejí a názorů. To je jakási *kněžská funkce* náboženství, zahrnuje liturgii i učení. Napomáhá společenské stabilitě – avšak někdy tato kněžská funkce, sakralizující jistě hodnoty, může bránit pokroku poznání.

Za třetí, sakralizuje etické normy a nadřazuje skupinové cíle cílům individuálním, tím legitimuje sociální pořádek,

podporuje solidaritu ve společnosti. Ale může tím také pomoci konzervativizmu bránit adaptaci na změněné podmínky.

Za čtvrté, náboženství poskytuje také platformu kritice existujícího řádu a sociálního protestu. To je *prorocká* role náboženství, sociálně kritická role náboženství. Ale ta prorocká role také může vést k utopiím a zabraňovat praktickým řešením.

Za páté, náboženství pomáhá individu du porozumět sobě samému a nalézt svou identitu. Avšak může také připoutávat jedince ke skupině natolik, že to vede ke konfliktům s jinými skupinami, že je s tím spojena demonizace těch druhých.

Za šesté, náboženství je velmi důležité v procesu zrání člověka, pomáhá jednotlivcům v životních krizích a v okamžicích přechodu z jednoho stadia života do druhého, je součástí procesu výchovy. Ale někdy může vést k závislosti na náboženských institucích a vůdcích a bránit tak dospělosti.

Uhrnem: ukazují se, že úlohy náboženství jsou různé a důležité. Vždycky nabízejí něco pozitivního, ale za určitých podmínek mohou mít také opačný účinek. O náboženství tedy není možné mluvit abstraktně, nýbrž vždycky v určitém sociálním, kulturním, dějinném kontextu.

Významným úkolem naší doby je mezináboženský dialog. Nemají-li být setkání představitelů jednotlivých náboženství pouze zdvořilostní, dřív nebo později se dotknou otázky pravdy. Pro nás křesťany to znamená spojit přesvědčení, že naše náboženství je cestou pravdy a že v našich svatých textech je obsažena pravda, s vědomím, že tato pravda je vždycky hlubší než naše schopnost ji plně pochopit a pojmut. Svatý Pavel říkal, že o Bohu tady na zemi víme všechno jenom jako v zrcadlo, jenom jako v podobenství, v hádance.

Až za branou tohoto života můžeme „vidět Boha tváří v tvář“, až úplně na konci se objeví celá pravda. Tento eschatologický důraz v křesťanství také znamená přesvědčení, že žádný stav společnosti, ale také žádný stav církve a žádný stav náboženského poznání v jakékoliv dějinné chvíli ještě není dokonalý a definitivní. Jsme *na cestě*, a proto je třeba přijímat s pochopením, s láskou a tolerancí ty druhé, kteří jsou také na cestě. A protože pravdu chápeme jako něco, co je nevyčerpateľné tajemství, musíme uznat svobodu druhých hledat ji podle svého vlastního svědomí a přesvědčení.

Ano, stojí před námi veliký úkol spoluzítí, mezináboženského dialogu, nemá-li prolínání světů s různými náboženskými a kulturními tradicemi vést k napětím, k „střetu civilizací“. Naše víra, že stojíme na cestě pravdy, nemusí znamenat, že *jen* my máme pravdu a nikdo jiný, nemusí znamenat intoleranci. Nemusí ale znamenat ani laciný relativismus, rezignující tvrzení, že „každý má svou pravdu“ a že každý názor má stejnou hodnotu; ideálem není tolerance ve smyslu lhostejného žití „vedle sebe“, nýbrž vzájemné obohacování ve vzájemném respektu. Je třeba povzbudit každého, aby byl věrný tomu nejlepšímu, co poznal ve své vlastní tradici a zároveň vnímal odlišnost druhých jako něco, co ho nemusí ohrožovat, co někdy naopak jeho pohled na svět může určitým způsobem doplnit a inspirovat, aniž by se musel zbavit své identity.

Tolik tedy pár poznámek o dějinných proměnách náboženství. Věřím, že i toto naše dnešní setkání lidí různého přesvědčení může být malým krůčkem na této cestě vzájemného porozumění. Děkuji vám.

Tomáš Halík

Československo a Egypt v letech 1920–1970

V meziválečném období Československo udržovalo s egyptskou monarchií velmi dobré vztahy, čemuž napomáhal i silný britský vliv v této zemi. Novodobá historie československo-egyptských vztahů se datuje od roku 1920, kdy byl v Alexandrii zřízen československý konzulát, jenž měl *„hájit zájmy všech občanů československých v Egyptě a jmenovitě věnovati svou pozornost obchodním vztahům ČSR s Egyptem, jakož i hospodářským poměrům v Egyptě vůbec.“* Ve své době se jednalo o jediný československý zastupitelský úřad na africkém kontinentě. Jeho činnost byla 9. září 1924 přerušena, obnovena 3. dubna 1934 a z úsporných důvodů zastavena 31. prosince 1938. V čele konzulátu stáli Jiří Wachtel (1920–21), Antonín Blahovský (1921–24) a Stanislav Kovář (1934–38). V roce 1921 bylo rozhodnuto o ustavení generálního konzulátu v Káhiře, generálním konzulem byl jmenován Cyril Dušek (–1924). Honorární konzuláty působily v Alexandrii v letech 1928–32 a v Port Saidu v letech 1935–50.

Československo notifikovalo 28. července 1922, že uznává Egypt za suverénní a samostatný stát a mezi oběma zeměmi byly navázány diplomatické styky na úrovni vyslanectví. Vyslancem byl jmenován dosavadní generální konzul Cyril Dušek. Egyptská vláda 25. listopadu 1922 udělila agrément a vyslanec Dušek předal pověřovací listiny

egyptskému králi Fu'ádovi 14. dubna 1923. Cyril Dušek však 12. ledna 1924 v Káhiře zemřel. Po jeho smrti stál v čele úřadu chargé d'affaires Vladimír Sveztozár Hurban (1924–30), Karel Halfar (1930–32, 1932–33 jako vyslanec) a Benjamin Szalatnay-Stachó (1934–44). Egypt v Československu reprezentovali chargé d'affaires Mahmoud Sabet Bey (1924–27), v Berlíně sídlící vyslanci Seidoullah Yousri Pascha (1927–29) a Hassan Noachat Pascha (1929–34), a pak opět chargé d'affaires Abdel Aziz Ghaleb Bey (1934–36), Mohamed Suliman Al Houte Bey (1936–41), Hussein Mohamed Said (1941–46) a Ahmed Hakki (1946–47, vyslanec 1947–49). Česko-egyptské vztahy byly udržovány na vysoké úrovni, což se obrazilo i v návštěvě prezidenta Masaryka v Egyptě v roce 1927 a krále Fu'áda v Praze v roce 1929.

Diplomatické vztahy pokračovaly i během druhé světové války, neboť Egypt nepřestal uznávat Československou republiku a Benešovu exilovou vládu v Londýně. Od května do července 1946 působil v Egyptě jako československý vyslanec Jaroslav Švejnoha. Od září 1946 působil jako chargé d'affaires v Káhiře František Krucký. V dubnu 1948 byl sice ještě akreditován jako vyslanec, avšak po krátkém čase byl odvolán a rozhodl se v Egyptě zůstat. Po československých volbách roku 1946, v nichž zvítězila Komunistická

strana Československa, politické vztahy mezi oběma zeměmi ochabovaly. Hlasování v OSN v listopadu 1947, při němž Československo podpořilo většinový plán na rozdělení Palestiny, vztahy nezlepšilo.

Československo po odvolání vyslance Kruckého udržovalo diplomatické zastoupení v Káhiře na úrovni chargé d'affaires, jimiž byli Vladimír Hellmuth (1948–50) a Karel Novotný (1950–52) a Zdeněk Pravda (1952–54). Egyptskou monarchii zastupoval vyslanec Mohamed Mohamed El Said Matar (1949–53). Politické vztahy Československa s Egyptem byly po únoru 1948 chladné, zejména v důsledku československé podpory plánu rozdělení Palestiny a dodávek zbraní do státu Izrael v době palestinské války 1948–49. K období egyptské monarchie se váže údajný příběh o vile krále Fárúqa, která měla být v Karlových Varech. Vila prý byla v padesátých letech vyměněna za stávající objekt rezidence egyptského velvyslance v Praze. Pravdivost tohoto příběhu se však nepodařilo prokázat.

Egypt byl před první světovou válkou i v meziválečném období takřka monopolní dodavatel dlouhovlákné bavlny. První obchodní dohoda byla uzavřena v roce 1930. Obchodní styky, přerušené druhou světovou válkou, byly obnoveny. Ještě v letech 1946 a 1947 vyvezlo Československo do Egypta zbraně, v roce 1948 se však další dodávky nerealizovaly. Dne 24. října 1951 byla v Praze podepsána československo-egyptská obchodní a platební dohoda, jejíž součástí byl důvěrný protokol. Na jeho základě

mělo Československo dodat egyptské monarchii zbraně a munici výměnou za egyptskou bavlnu. Egypt měl zájem o 200 tanků, 200 obrněných vozidel, 60 až 100 stíhaček, nákladní a terénní vozy a děla. Československá vláda však vývoz zbraní neschválila.

Čechoslováci v Egyptě se v meziválečném období usazovali převážně v Alexandrii a Káhiře. V roce 1925 bylo v Egyptě registrováno 244 krajanů, z nichž bylo 114 Němců, 53 Čechů a Slováků a 77 „jiných“. Pro rok 1933 bylo uváděno maximum 500 členů československé komunity, z nichž bylo přibližně 150 Židů a 110 Levantinců. Pro společenský život měl velký význam penzion Garden City v Káhiře, jež vedli manželé Haisovi, Baťovy závody v Búláqu a klub Lidice, jenž vznikl roku 1943. Svou cestu do Egypta popsal cestovatel Bohumil Holas v knize *Inšalláh* (1944). V Egyptě pobýval celkem čtyřikrát cestovatel Václav Zelenka, autor knihy *Káhira ve snu a probuzení* (1948). Hlavní část komunity tvořili lékaři, hudebníci a zástupci firem.

V meziválečném období v Čechách výrazně vzrostl vědecký zájem o starověký i moderní Egypt. Zakladatel české egyptologie František Lexa (1876–1960), autor dodnes uznávané práce o staroegyptské magii a mluvnice démotštiny, se roku 1919 habilitoval na Univerzitě Karlově a v roce 1922 se stal mimořádným profesorem. Na půdě Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dosáhl zřízení Egyptologického semináře v roce 1925. Lexa se o dva roky později stal prvním řádným profesorem.

rem egyptologie v tehdejší ČSR. Přímo v Egyptě od roku 1925 pracoval Lexův žák Jaroslav Černý (1898–1970), jenž od roku 1946 působil jako profesor egyptologie na univerzitách v Londýně a Oxfordu. Z českých arabistů se o moderní Egypt v tomto období zajímal zejména profesor Alois Musil (1868–1944). V roce 1935 publikoval práci *Dar Nilu. Nový Egypt*.

Politické vztahy Československa vůči Egyptu byly v násirovském období úzce koordinovány se Sovětským svazem. Egyptská revoluce z 23. července 1952 ani vnitropolitický zápas mezi Násirem a Nadžibem nevyvolaly na československé straně zvláštní pozornost. Československé diplomatické zastoupení zůstávalo na úrovni chargé d'affaires, jímž byl Zdeněk Pravda (1952–54). Do Káhiry poté přijel nový vyslanec Arnošt Karpíšek, jenž 4. listopadu 1954 předal své pověřovací listiny prezidentu Nadžibovi. Československo nemělo zpočátku příznivý postoj k novému režimu, označovanému v diplomatické korespondenci jako „*plukovník Násir a jeho klika*.“

Československo-egyptské vztahy se výrazně zlepšily v letech 1955–56, kdy Československo uzavřelo celkem čtyři smlouvy o dodávkách zbraní Násirovu režimu. Za první oficiální sondáž byl považován Násirův rozhovor s čínským premiérem Čou En-lajem před konferencí v Bandungu v dubnu 1955. Čína slíbila, že bude v této věci informovat Sovětský svaz. Ve skutečnosti první návrh na vývoz 200 pistolí byl schválen již v únoru 1955 s cílem podpořit vývoz československých výrobků. Přímá

jednání o dodávce velkého množství zbraní byla zahájena v mimořádném utajení v dubnu 1955 v Káhiře za účasti československých představitelů a sovětského vojenského přidělence. Československé vedení 8. srpna 1955 schválilo základní principy kontraktu. Do Prahy poté přijela egyptská delegace k jednání. Dne 12. září 1955 byla podepsána československo-egyptská dohoda a 16. září československo-sovětská dohoda, čímž Egypt v otázce zbraní formálně nevstoupil do smluvního vztahu se Sovětským svazem.

Jednalo se o obrovský objem dodávek v hodnotě 45,7 miliónů £, tj. 921 miliónů devizových korun, z čehož sovětská účast činila 523 a československá 398 miliónů korun. Šlo především o 86 letounů Mig-15, 25 letounů JAK-11, 32 letounů Il-28, 20 letounů Il-14, 220 obrněných vozů BTR-152, 200 tanků T-34, 12 torpédových člunů, 50 děl ráže 122 mm, 80 houfnic ráže 122 mm, 50 samohybných děl SAU-100, 24 raketometů ráže 130 mm, 200 protitankových děl, 50 protiletadlových děl ráže 85 mm, 120 protiletadlových děl ráže 37 mm, radiolokační stanice, transportní loď, minolovky, miny a nákladní vozidla. Dodávky byly rozloženy do tří etap. Počítalo se s vysláním československých vojenských expertů do Egypta a školením egyptských vojáků v Československu. Pokud jde o platbu, 80 procent mělo být hrazeno na clearingovém základě ve zboží s tím, že Československu případnou veškeré platby ve valutách (přes 184 miliónů devizových korun).

Egyptský prezident Násir již 27. září

1955 ve svém projevu existenci smlouvy o dodávkách „československých“ zbraní zveřejnil. Dne 14. října 1955 egyptské ministerstvo války požádalo o dodávky zařízení na výrobu vojenské techniky, získání licencí k výrobě kulometů a munice, jakož i pomoc vojenského školství. Od prosince 1955 byla na Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně zahájena školení egyptských specialistů. V roce 1956 byly uzavřeny tři další rozsáhlé kontrakty na dodávky zbraní. První smlouva z 10. dubna 1956 poskytla Egyptu výzbroj za 28,2 miliónů £ (569,5 miliónů devizových korun, z toho československý podíl za 303,9 miliónu), další smlouva z 15. srpna 1956 se týkala sovětských dodávek za 36,1 miliónů korun a na základě poslední smlouvy bylo Egyptu prodáno československé zařízení na výrobu munice v hodnotě 62 miliónů korun. První dvě dohody byly kryty úvěrem, který měl být splacen ve zboží do roku 1960. Egypt však požádal o snížení úroků a odklad splátek. Československo se těmito kontrakty v hodnotě 78,8 miliónu £ (256,1 miliónů \$) stalo významným exportérem vojenského materiálu do Egypta.

Na základě usnesení československé vlády z dubna 1956 bylo Egyptu navrženo povýšení vzájemných diplomatických styků na úroveň velvyslanectví. Tento návrh byl schválen a publikován 23. června 1956. V násirovské době působili v Káhiře jako velvyslanci Arnošt Karpíšek (1956–60), František Zachystal (1960–64), Mečislav Jablonský (1964–68), Otto Klička (1968–69)

a Ladislav Novák (1969–70). V době Sjednocené arabské republiky 1958–61 bylo vyslanectví v Damašku přeměněno na generální konzulát. Egyptskou stranu v Praze reprezentovali vyslanci Mohamed Abdel-Moneim Mohamed (1953–54), Amin Taha Aboul Dahab (1954–55), Dimitri Rizq Hanna (1955–56, velvyslanec 1956–58) a velvyslanci Saleh Al Dine Tarazi (1958–59), Mohamed Kamel Al Rahmany (1959–66) a Mohamed Magdí Hassanein (1966–72). Československý konzulát v Alexandrii, jehož činnost byla roku 1938 zastavena, byl 31. srpna 1960 povýšen na generální konzulát a 28. srpna 1961 byla jeho činnost obnovena.

(Pokračování příště)

Eduard Gombár

Anna Lindth Foundation: Kultura je nástroj

rozhovor s panem Gianluca Solera, síťový koordinátor, Sekretariát ALF

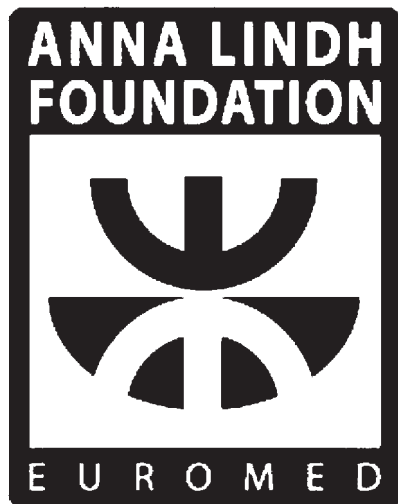
Vídeň, 2009

Základní oblasti aktivit ALF jsou – vzdělávání, kultura, věda a komunikace. Kdybyste měl vybrat jednu nejvíce důležitou, která by to byla?

ALF je založena na systému „sítí“ založených na veřejných organizacích. Myslíte si, že regionální přístup je nejlepší, jaký můžeme zvolit pro naši práci? Do jaké míry ovlivňují regionální krize a rozbroje práci ALF – například nedávná krize v Gaze?

Každodenně čelíme velkému množství podstatných událostí na celém světě – krize, války, porušování lidských práv, změnám globálního klimatu atd.. Kdybyste měl vybrat oblast pro ALF nejdůležitější, která by to byla? Víme, že po krizi v Gaze změnila ALF téma Středomořské ceny, která je každoročně udílena. Namísto ekologie se objevilo téma Dialogem k usmíření. Máme očekávat nějaké další nová témata?

Česká síť je jedna z těch menší v rámci sítí ALF. Co se týká finančního rámce, jsme v podstatě plně závislí na zdrojích z ALF. Ve snaze diversifikovat příjmy naší sítě jsme začali komunikovat s naším státním aparátem o případných finančních podporách. To samé dělají i další malé sítě ALF.

Myslíte, že je možné, aby Sekretariát ALF nějakým způsobem pomohl národním sítím v tomto jejich snažení?

ALF má 6 základních strategických oblastí aktivity: kultura, ideologie, média, víra, spiritualita a rozmanitost obyvatelstva. Není možné vybrat některou z těchto oblastí jako nejdůležitější. Veškerá činnost ALF se odvíjí od společensko-sociálního kontextu. Základní myšlenka je pracovat na základě kulturního aspektu. Vzájemné porozumění je pak základem vzájemného respektu, který je nutný pro vzájemné soužití. Odbouráváním předsudků v jakékoli oblasti se pak ALF snaží tohoto cíle dosáhnout.

Mám regionální přístup za velice

efektivní. Celý systém ALF je založen na systému regionální spolupráce – například podmínky grantového řízení o počtu partnerů z různých regionů. Je samozřejmé, že v takto fungujícím systému, případný konflikt absolutně změní klima, pracovní podmínky. Nicméně sblížení regionů na základě jejich vzájemné sociální blízkosti, zůstává fundamentálním principem ALF. Samozřejmě, že regiony jsou základní jednotkou, kde vznikají různé krize a konflikty, ale pokud tam vznikají, měly by v tom samém regionu být také řešeny.

Nesmíme vytrhávat jednotlivé záležitosti, které jsou věcí jedné země či skupiny obyvatel, a vztahovat je všeobecně na celý region. Stalo se tomu tak například v případě dánských karikatur a Evropy. Pro odstranění takovýchto předsudků slouží právě naše aktivity jako „1001 Actions for Dialogue“ v roce 2008, kde v rámci jednoho programu pořádáme aktivity ve všech členských státech. Je jisté, že nemůžeme dopředu předpovídat, zda opět dospějí země určitého regionu ke krizi. Nicméně ALF by se měla angažovat i na svém regionálním základě v globálních otázkách jako je: ekonomická krize, životní

prostředí a globální oteplování, multietnická společnost a kulturní vztahy, které překračují jednotlivé národní hranice. Věřím, že kultura je nástroj k ovlivnění sociálních, politických, ekonomických záležitostí i záležitostí životního prostředí. Kultura je nástroj a interkulturální dialog je metodologie.

Přístup k financím z ALF je umožněn na základě posouzení relevantnosti jednotlivých projektů. Projekty musí sloužit jak národní síti tak i prospěchu celé ALF. Témata musí mít jasný vliv na cílovou skupinu a také jasné cíle. V tomto ohledu to nemá nic společného s geografickou velikostí či počtem obyvatel. Velkou roli hraje kredit, který svými aktivitami získáte. Podle mého názoru má Česká republika velký potenciál stát se svojí aktivností centrálním bodem pro země střední Evropy. Sekretariát přímo nemá prostředky na ovlivňování jednotlivých národních vlád. Nicméně svým vztahem k EU dává ALF národním sítím kredibilitu, která může být použita při jednáních na státní úrovni.

Mnohokrát Vám děkuji za Váš čas a odpovědi, které jste mi poskytl.

Hanka Suchardová

بَابِلُون BABYLON

Váš most do arabského světa
www.babylon90.com

Mahmud Darwiš – čelný představitel současné arabské poezie

Narodil se 13. března 1941 ve vesnici Al-Birwa v Galileji nedaleko Akry. V roce 1948 byla vesnice obsazena izraelskými oddíly, pozemky byly konfiskovány a rodina byla donucena odejít do Libanonu. V roce 1949 se rodina tajně vrátila do vlasti. Al-Birwa však mezitím byla srovnána se zemí a členové této rodiny se tak stali „palestinskými běženci v Palestině“.

Tato událost ovlivnila zformování dalšího jeho života, a právě téma „vlast“ se v jeho díle stalo universální metaforou pro ztracený ráj, narození i vzkříšení, pro trýzeň z vysídlení a exilu.

Darwiš lyrik, prozaik a novinář se stal oblíbeným básníkem milionů Arabů, kteří cítili, že jeho básnický hlas je zároveň i jejich a že jeho odchod představuje osobní ztrátu pro každého z nich.

Básník nepsal jen o pocitu vyhnanství a touze po vlasti, ale i o lásce, kráse a lid-

ské důstojnosti, proto se mu dostalo světového uznání. Dostal desítky arabských i světových významných cen, z toho několik evropských.

Jestli Řekové mají Homera, Angličané Shakespeara, Španělé Lorku. Rusové Puškina, Italové Danteho, Němci Goetha, potom Palestinci a Arabové mají Mahmuda Darwiše.

Přeložil jsem do češtiny výbor z díla Darwiše „Přicházím do stínu tvých očí“, nakl. Babylon, r. 2007. Mojí motivací bylo velké přání zpřístupnit arabskou poezii českému čtenáři. Je to ideální cesta ke kvalitativnímu rozvoji vztahu mezi národy. Šlo mi rovněž o to ukázat obraz Palestince odlišně od stereotypních obrazů, které přináší media.

Z díla Darwiše překládali zesnulý profesor Petráček, profesor Ladislav Drozdík a profesor Luboš Kropáček.

Burhan Kalak

E. Dinet: Příběh Mohameda

preklad z lidové edice: E. DINET & EL-HADJ SLIMAN BEN IBRAHIM:

La Vie de Mohammed (Život Mohameda)

LA MAISON DES LIVRES, 12, Rue Maître A.Boumendjel, ALGER, 1989

Kniha vychází z původních pramenů a popisuje život Proroka a původ hlavních islámských institucí, příkázání a zvyků. Jednotlivé příběhy si vypůjčili autoři u starých autorů, jako byli Ibn Ishák, Ibn Saad, atd., a u jednoho historika z novější doby, Ali Borhán ad-Dine al-Halabiho, který ve své knize známé pod jménem „as-Sirát al-Halabia“ shromáždil rozličné verze podle všech nejvíce uznávaných historiků. Uvádíme krátkou ukázkou překladu pana Herala. Celou publikaci v češtině najdete na <http://umbel.xf.cz/dinet/dinet.htm>

Almužna z majetku
a zákaz alkoholických nápojů

Protože pokládal za nedostatečnou povinnost žít potřebné jen jeden den v roce – nazítří po půstu – Mohamed toto opatření doplnil ustavením „Zakát al-Mál,“ tedy Almužnou z majetku, která měla zajistit existenčně muslimy chudé, aniž by byla příliš na újmu bohatým.

Tato almužna, která patří mezi pět základních příkázání islámu, je odvodem z majetku a z příjmu ať už je jakékoli povahy, ve zlatě, stříbře, stádech, plodech či obilninách, a ta část je v rozmezí třetiny po desetinu těchto

zdrojů. Musí se udělovat s největším taktem a s největší pokorou:

„Vy, kteří věříte, nezmařte almužny své výčitkami a špatností jako ten, kdo rozdává ze jmění svého z licoměrnosti před lidmi...Podobá se skále pokryté prstí: když přijde liják, zanechá ji holou. – Avšak ti, kdož rozdávají ze jmění svého usilující získat zalíbení Boží a pro upevnění duší svých, ti podobají se zahradě na kopci: přijde liják, přinese plody své dvakrát, když liják nepříjde, je zde aspoň rosa... – Jestliže dáváte almužny veřejně, je to krásné, jestliže však to činíte skrytě a dáváte chudým, je to pro vás lepší... – Chudáky, kteří se dostali do tísně na stezce Boží a nemohou se po zemi pohybovat za obchodem, pokládají hlupáci za bohaté kvůli zdrženlivosti jejich; ty však poznáš je podle známek jejich, byť i drze neprosili lidi. A co dobrého těmto rozdáte, Bůh o tom dobře ví. – Nikdy nedosáhnete pravé zbožnosti, dokud nebudete rozdávat z toho, co milujete... – Almužny jsou pouze pro chudé a nuzné, pro ty, kdož je vybírají, pro ty, jejichž srdce se sjednotila, pro otroky a zadlužené, pro Boj na cestě Boží a pro toho, kdo po ní kráčí – podle ustanovení Božího, a Bůh je vševědoucí, moudrý.“ (Korán, II,

266, 267, 275, III, 86, IX, 60). Těmito verši byla uložena „Zakát al-Mál,“ což doslova znamená „Očištění,“ a která slouží, abychom tak řekli, k vyprání majetku, a činí jej omluvitelným.

Prorok předvídal spousty, které může natropit alkohol ve světě, a tak skoro stejně ostře jako kult bůžků, zakázal požívání kvašených nápojů. Nejprve dostal toto zjevení: „Dotazují se tě na víno a na hru majsir. Rci: „V obou z nich je pro lidi hřích těžký i užitek, avšak jejich hřích je větší než užitek.“ (Korán, II, 216).

Co se týká věřících, tak někteří přestali je požívat, zatímco jiní se jich nedokázali vzdát. A tak druhé zjevení přineslo tuto výstrahu: „Nepřibližujte se k modlitbě, jste-li opilí, dokud nebudete vědět, co říkáte“ (Korán, IV, 46).

Zapřičinil to Alí; vypil toho víc než bylo rozumné, a, když nastala hodina

modlitby, tak recitoval: „Ó nevěřící... milo nám co vám je milo; vy jste bez náboženství a já taky nemám náboženství“ namísto „Ó nevěřící! Já nebudu uctívat to, co vy uctíváte, ... – vy máte své náboženství a já své náboženství mám.“ (Korán, CIX, I, 2, 6).

A konečně byl jasný zákaz vysloven tímto nařizujícím veršem: „Vy, kteří věříte! Víno, hra majsir, obětní kameny a vrhání losů šípy jsou věru věci hnusné z díla satanova. Vystříhejte se toho – a možná že budete blažení. – Satan chce mezi vámi podnitit pomocí vína a hry majsiru nepřátelství a nenávisť a odvést vás od zývání Boha a od modlitby. Přestanete s tím tedy? Poslouchejte Boha a poslouchejte posla a mějte se na pozoru!“ (Korán, V, 92, 93).

Přeložil Václav Heral

Jaroslav Bureš: Main Characteristic and Development Trends of Migration in the Arab World

(Hlavní charakteristické rozvojové trendy migrace v arabském světě),
Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2009, 176 stran.

Problematika migrace patří k tématům, kterým je v současné éře globalizace věnována velká pozornost. Zvláště evropsí autoři se často zabývají migrací z jižního a jihovýchodního směru, tj. zemí jižního Středomoří a Blízkého východu, což je dáno vzrůstajícími obavami z ekonomických, sociálních, bezpečnostních a občas dokonce i kulturních důsledků migrace. Po krvavých atentátech z 11. září 2001 v USA byla zdůrazňována hlavně některá bezpečnostní rizika spojená s hrozbou teroristických útoků a byla přijata četná zpřísněná opatření ve vízové, azylové, migrační politice, která ve svých důsledcích vedla k omezování migrace v EU a hlavně USA. Fenomén migrace z jihu byl natolik klíčový pro EU, že se stal hlavním popudem k zahájení barcelonského procesu a euro-středomořského partnerství. Byl důležitý i pro arabské země, protože zdrojové země, zvláště Maroko, Jordánsko, Egypt a palestinská autonomie, získávaly díky pracovní emigraci značné příjmy z transferu jejich mezd (remitendy), které pomáhaly významně zlepšovat bilanci státního rozpočtu. Země – příjemci migrace, především ropné arabské země Zálivu-GCC, EU, USA, Kanada a Austrálie, získaly zase levnou a v poslední době i kvalifikovanou pracovní sílu. V případě zemí GCC byla tímto způsobem umožněna realizace projektů financovaných

z bohaté ropné renty. Migrace v rámci arabského světa vlastně zprostředkovává solidární, sekundární přerozdělení ropné renty a specifický druh vzájemně výhodné pomoci v rámci zemí Ligy arabských států. Vznikla za tímto účelem specifická panarabská migrační legislativa. Podle četných odborníků, ekonomů by se mohla právě vnitřní pracovní migrace stát katalyzátorem pro realizaci projektu Velké arabské zóny volného obchodu (GAFTA), který přijala a vyhlásila Liga arabských zemí v roce 1997.

Zahraniční pracovní síla přichází na pracovní trh České republiky především z Ukrajiny, Vietnamu a balkánských, slovanských zemí, ale s vytvořením schengenské zóny se otevřel prostor i pro arabskou migraci, která může přicházet jak z jižního Středomoří tak i dalších zemí EU. Tento trend se bude stávat pravděpodobnější se zvyšující se životní úrovní v ČR a postupným odchodem východních gastarbajtrů, který již započal.

Toto aktuální téma pokrývá nová monografie vydaná v roce 2009 Ústavem mezinárodních vztahů. Její autor Jaroslav Bureš se dlouhodobě se podrobně zabývá politickou, ekonomickou a sociální problematikou arabských zemí. Monografie je vlastně zkrácenou, částečně aktualizovanou verzí projektu Ministerstva zahraničních věcí, dokončeného v roce 2003

pod názvem Migrační pohyb z arabského světa: příčiny, důsledky a perspektivy. Autor shromažďoval potřebné informace i během studijních pobytů v Maroku a Egyptě.

Práce se nezabývá pouze migrací arabské pracovní síly do zemí EU, ale sleduje i migrační pohyby v rámci arabského světa. V úvodu autor rozdělil arabskou migraci do několika etap v závislosti na jejím charakteru a geografickém směřování. V prvé poválečné etapě byla arabská migrace zasazena do celkové, politické strategie zaměřené na dosažení panarabské politické jednoty a ekonomické integrace. Magribská migrace si zachovala odlišnou specifikaci, protože směřovala především do koloniální državy Francie. Jednalo se především o Alžírany, kteří si s ohledem na předchozí koloniální statut Alžírsku udrželi privilegované pozice na místním trhu práce. Státem sponzorovaná migrace byla charakteristická do roku 1973, tj. tzv. prvního ropného boomu. Málo kvalifikovaná arabská migrace směřovala hlavně v 60. letech do Evropy. Specifickým mezníkem byla červnová arabsko-izraelská válka, během níž Izrael obsadil Západní břeh Jordánu, východní Jeruzalém a pásmo Gazy. Tehdy se dala do pohybu obrovská vlna běženců a pracovní emigrace směřující především do zemí Zálivu a okolních arabských zemí. Od poloviny 70. let do poloviny 80. let byla arabská migrace orientována především na vzdělanou pracovní sílu. V 70. letech probíhal v zemích EU proces spojování rodin původních imigrantů a došlo k omezování přílivu nové pracovní síly z tohoto regionu. Od konce 70 let začal

Jaroslav Bureš

nový trend, který se projevuje v různých podobách do současné doby – zvýšená asijská migrace ze zemí jižní a východní Asie, směřující zvláště do bohatých ropných zemí Zálivu (GCC), ale i Libanonu či Jordánska. V druhé polovině 80. let došlo k poklesu cen ropy na světových trzích, snížení ropné renty a omezení investičních aktivit v bohatých ropných zemích Zálivu. V této době započal další významný trend, který je rovněž aktuální. Země GCC začaly jednak usilovat o nahrazení cizích gastarbajtrů domácí pracovní silou a jednak začaly preferovat vysoce kvalifikovanou zahraniční sílu. Pro 90. léta a první dekádu 21. století byly typické silné politické otřesy, které nastartovaly obrovské migrační přesuny, které neměly v arabských dějinách obdoby. Po první válce v Zálivu došlo k masivnímu odchodu arabských gastarbajtrů ze zemí Zálivu i Iráku v důsledku jimi projevované neloajality k hostitelským státům. Zelenou dostala asijská migrace. Obrovská vlna iráckých emigrantů se převalila po americko-britském zásahu v Iráku (2003) a zaplavila okolní arabské země

(Sýrii a Jordánsko) a způsobila ekonomicko-sociální destabilizaci. Pro poslední dekádu je typická vzrůstající ilegální africká migrace. Imigranti ze zemí subsaharské Afriky využívají severoafrických zemí jako tranzitních zemí na jejich cestě do zemí EU. Někteří z nich se v Maghribu usazují. Po roce 2001 došlo k výraznějšímu omezování pracovní migrace v EU a členské země začaly realizovat strategii orientovanou na dočasné zaměstnávání vysoce kvalifikované pracovní síly. Cílem bylo další zvýšení její kvalifikace a následný návrat do mateřské země v zájmu ekonomického rozvoje zdrojových zemí. Byl taktéž zájem, aby naakumulované remitendy byly kapitalizovány a vloženy do produktivní investiční sféry v zemích původu pracovní migrace.

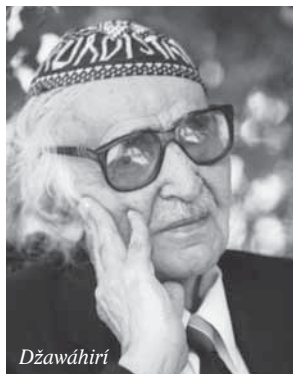
Monografie Jaroslava Bureše obsahuje čtyři hlavní kapitoly, které sledují arabskou migraci podle hlavních regionů: Maghrib, Egypt, levantské země a země Zálivu sdružené do Rady pro spolupráci zemí Zálivu (GCC). Každá kapitola popisuje historické kořeny migrace jednotlivých zemí v daném regionu. Analyzuje specifické „push and pull factors“, tj. důvody odchodu gastarbajtrů ze zdrojových zemí a důvody, které vyvolávaly poptávku v zemích přijímajících migraci. Mezi hlavní push faktory patří: demografický faktor (mládnutí struktury obyvatelstva); ekonomické a sociální potíže (nezaměstnanost mládeže); proces urbanizace a přelidňování měst; ekologické faktory (sucho, dezertifikace); obrovský rozdíl úrovně rozvoje mezi EU a arabskými zeměmi i v rámci arabského světa; regionální konflikty. Mezi hlavní pull faktory lze

jmenovat: nedostatek specifické pracovní síly; potřeba nahrazení domácí pracovní síly v době války (Irák); náhrada pracovní síly migrující do ciziny (Jordánsko), vysoký podíl šedé ekonomiky (Itálie, Libanon), spojování rodin a zkrácené představy o životě a možnostech v západních zemích. Migrační trendy arabského světa jsou velmi pestré, což je dáno koloniální minulostí, kulturně-historickou charakteristikou, nerovnoměrným rozvojem, existencí zdrojových neropných zemí a převážně ropných zemí otevřených zahraniční migraci.

Výhodou knihy je její přehlednost a přitom komplexnost. Jedná se první knihu na toto téma, která se objevila na našem knižním trhu a přidanou hodnotou je skutečnost, že se nezaměřuje pouze na pracovní migraci do zemí EU, jako většina odborných článků na toto téma, ale i na méně známé migrační pohyby v rámci arabského světa. Migrace v rámci arabského světa pomáhá snižovat tradiční migrační tlaky do zemí EU a také sociální napětí v chudých arabských zemích. Kniha obsahuje řadu číselných údajů čerpaných ze zdrojů EU, Světové banky, MMF, Ligy arabských států, Mezinárodní organizaci pro migraci (IOM) a z různých arabských zdrojů, které dokládají již naznačené vývojové trendy podle jednotlivých migračních period. Autor čerpal z velkého množství zahraniční literatury, včetně arabských monografií a statistik. Monografie nepochybně poslouží jako základní příručka pro další studium důležitého tématu pro všechny zájemce, kteří se z různých důvodů vážně zabývají touto problematikou.

Hanka Suchardová

Co je nového v Centru AL-JAWAHIRI?

Džawáhíri

Džabr Al-Džábíri

Kamal Haj Sassi

Nezisková organizace Centrum AL-JAWAHIRI se od roku 2002, kdy byla v Praze oficiálně založena, zapojuje do aktivit na podporu irácko-arabské, české a evropské kulturní výměny vydáváním publikací, organizací seminářů, přednášek i kulturních akcí (např. ve spolupráci se Společností česko-arabskou).

V poslední době stojí za zmínku především tyto události:

Předseda Centra a šéfredaktor Babylonu Rawah Al-Jassani přijal ve své kanceláři významné návštěvy. Byly jimi např. 1. náměstek iráckého ministra kultury Džabr Al-Džábíri, Bronislava Tomášová, nová velvyslankyně ČR v Iráku a bývalý ministr kultury Tuniské republiky a nynější velvyslanec Tuniska v ČR Kamal Haj Sassi.

Centrum AL-JAWAHIRI znovu vydalo publikaci největšího arabského básníka 20. století Džawáhíriho se sbírkou básní o Praze, Čechách, jejich přírodě, lidech a krásných ženách v arabštině

a českém překladu. Tyto básně napsal Džawáhíri mezi léty 1961–1991, která strávil v Praze.

Od srpna letošního roku Centrum AL-JAWAHIRI uvádí každý týden na Rádiu Svobodná Evropa v Praze pořad o Džawáhíriho životě. Tento pořad má dohromady 50 dílů a bude vysílán ještě následujících 9 měsíců.

Je to snad všechno? Rozhodně nikoliv. Toto je pouze zlomek aktivit, kterým se Centrum AL-JAWAHIRI věnuje. Přesto doufáme, že jsme tímto čtenářům alespoň trochu přiblížili jeho činnost.

*PhDr. Adnan Abbas Al-Asam, CSc.
Zástupce Centra AL-JAWAHIRI
www.jawahiri.com*

Krásných devadesát

Čestná předsedkyně Společnosti česko-arabské Ing. Marie Hrušková oslavila v plném pracovním nasazení své neuvěřitelné devadesáté narozeniny. Na mimořádném zasedání výboru SČA jí poděkovali jeho členové za neúnavnou práci ve prospěch Společnosti a popřáli mnoho zdraví v dalších letech.

Naše Marie učila na VŠE na katedře rozvojových zemí, kam se vždy vracela po dlouhodobých i krátkodobých pobytech v afrických a arabských zemích. Dvacet let se podílela na práci Československé společnosti pro mezinárodní styky jako místopředsedkyně afrického a arabského výboru. V roce 1990 založila Společnost česko-arabskou a Společnost přátel Afriky, kde po téměř dvacet dalších let vykonávala funkce místopředsedkyně.

Její neúnavná organizační činnost přispěla především k rozšíření činnosti obou Společností po celé republice a k vysokému hodnocení jejich činnosti mezi odbornou i laickou veřejností. Velké zásluhy má na vytvoření poboček Společnosti v Brně, Ostravě, Olomouci, Plzni, Českých Budějovicích a Hradci Králové a na udržování kontaktů s mimopražskými organizacemi obdobného zaměření. Zvláště je třeba ocenit i její práci na Bulletinu vydávaném oběma Společnostmi.

Přejeme Marii hlavně hodně zdraví a hodně sil a energie v její další práci.

*Ing. Josef Regner,
předseda Společnosti česko-arabské*

توثيق

• الملحق العسكري العقيد هشام السيد يلقي كلمة ترحيبية في حفل خاص أقيم ببراغ بمناسبة يوم القوات المسلحة المصرية، والذي يصادف في السادس من أكتوبر (تشرين الأول) كل عام...

السفيرة التشيكية الجديدة لدى بغداد برونسلاف توماشوف تقدم أوراق اعتمادها للرئيس العراقي جلال طالباني في تشرين الأول/أكتوبر الماضي.

جبران خليل جبران ... في براغ

نظم النادي اللبناني في الجمهورية التشيكية في أيلول/سبتمبر الماضي أمسية شعرية - موسيقية عن الرائد الكبير جبران خليل جبران وذلك على صالة كنيسة القديس ميخائيل وسط براغ، وبالتعاون مع الجمعية التشيكية - العربية ومؤسسة أنا ليندا... وقام بالأداء الشعري الفنان المعروف ألفرد ستريتشيك... في حين عزف على آلة الغيتار الملحن والموسيقار الشهير شتيبيان راك.

”ورق ... وقصيدة حب“

تحت هذا العنوان، صدر للشاعر السوري المقيم في براغ، جعفر حيدر، ديوانه الثالث، وضّم نحو خمسين قصيدة، ومقطوعة، توزعت بين الغزل والمرثي والوجدانيات والمناجاة وغيرهن من أغراض...

سافرت وغيرهم، فقرأها وقام بترجمتها إلى اللغة العربية... كما جاء في المقدمة أيضاً "يتميز شعر جعفر حيدر عن غيره بغنى وتنوع أغراضه، فهو يكتب الشعر الحديث (المرسل/ التفعيلة)، والحر (بلا قافية ولا وزن) كما يكتب القصيدة الكلاسيكية (الموزون والمقفى)... لأنه يرفض أن يقيد شعره، ويرى أن القصيدة هي التي تختار شكلها ووزنها، أما أغراض شعره ففيها الكثير من الطابع الغزلي الممتع".

... والشاعر حيدر من مواليد اللاذقية عام 1957، وحصل على شهادة عليا في الهندسة المدنية من جامعة برنو التشيكية، وله العديد من النشاطات الثقافية، والترجمات، والمشاركات الأدبية... وجاء في مقدمة الديوان التي كتبها المستعرب د. ياروسلاف اوليفريوس، الأستاذ في جامعة كارل ببراغ "إن معرفة جعفر حيدر باللغة التشيكية مكنته من الوصول إلى قيم وجماليات شعراء الجلال، من أمثال فيكتور ديك، نيزفال،

وقائاً

- نقلت مصادر مطلعة ان مؤتمراً أخيراً لنادي الجالية الفلسطينية في تشيكيا قد انتخب هيئة إدارية جديدة برئاسة المهندس صلاح أبو عشمّة.
- تواصل فرقة "زرياب" الموسيقية العربية، بقيادة الفنان مروان سليمان فعاليات مختلفة، وفي العديد من الفعاليات التي شهدتها براغ مؤخراً.

احمد الدوسري سفير جديد للبحرين

تسلم الرئيس التشيكي فاتسلاف كلاوس قبل فترة وجيزة، أوراق اعتماد سفير البحرين الجديد، غير المقيم، لدى براغ، احمد محمد يوسف الدوسري، وفي التالي نبذة موجزة عن سيرته الشخصية:

- حصل على شهادة البكالوريوس في ادارة الاعمال من جامعة البحرين عام 1990
- ...وشهادة عليا في العلوم الدبلوماسية من جامعة اكسفورد البريطانية عام 2005
- شغل مهاماً دبلوماسية عديدة في مقرر وزارة الخارجية بالمنامة، وخارج بلاده، ومنها في ممثلية البحرين لدى الأمم المتحدة
- يشغل حالياً منصب سفير البحرين لدى ألمانيا

ادانة للجرائم والتفجيرات الارهابية في العراق

أكد أبناء الجالية العراقية الذين اجتمعوا في فعالية ثقافية حاشدة ببراغ بتاريخ (2009/10/27) تضامنهم مع شعبهم ضد الأحقاد العمياء، والتفجيرات الإرهابية التي يقوم بها مجرمون محترفون ضد الجماهير العزلاء في العراق... كما طالبوا بإنزال أقصى العقوبات التي يفرضها القانون على مدبري وممولي ومحتضني تلك الجرائم اللاإنسانية"... جاء ذلك في برقية تلاها رئيس المنتدى العراقي في الجمهورية التشيكية، د. علاء صبيح، خلال تلك الفعالية التي نظمت برعاية السفير ضياء الدباس وحضرها سفراء ودبلوماسيون وشخصيات عامة عربية وتشيكية، وجمع كبير من العراقيين والعرب والأجانب... وشملت فقرات الفعالية مداخلة للسفير الدباس ركزت على أبرز أحداث البلاد المستجدة، وإدانة مرتكبي تفجيرات بغداد الأخيرة. تلاه رئيس الجمعية التشيكية - العربية يوزف ريغنز بكلمة موجزة، جدد خلالها الحرص البالغ على تعزيز أواصر الصداقة التشيكية - العراقية... وإلى جانب القسم السياسي، شهدت الأمسية فقرات ثقافية متميزة ومن بينها عرض صور لمحطات بارزة في حياة الجواهري الكبير، ومشاركة قيمة للشاعر المبدع عدنان الصانع، إذ لقي مختارات من قصائده، ولقيت اهتماماً كبيراً من الحضور...

مؤتمرات

ذكرت صحيفة برفو (2009/7/30) أن معمل بيرة "بودفار" التشيكي قد بدأ أخيراً شحن

انتاجه "إلى دولة الإمارات العربية التي تعتبر واحدة من أهم المراكز المالية

والسياحية..." وأضافت الصحيفة عن مدير التصدير في المعمل بيرجي بوكورني: أن

سوق الإمارات واعدة جداً، خاصة وأن عدد السياح يتزايد هناك بشكل متواصل...

احتفال فلسطيني - تشيكي مميز

تحت رعاية وزير الخارجية التشيكي يان كوهوت ومحافظ العاصمة بافيل بيم نظم نادي الجالية الفلسطينية قبل فترة وجيزة حفلاً متميزاً في براغ، بمناسبة اعلان القدس عاصمة للثقافة العربية عام 2009... وتحدث سفير دولة فلسطين، د. محمد سلامة خلال الاحتفال عن أهمية المناسبة والتي تترافق مع الذكرى السنوية لرحيل الشاعر الكبير محمود درويش.. كما تطرق إلى الأوضاع الراهنة وما تتعرض له القدس من إجراءات قسرية بهدف تهويدها، إلى جانب استمرار مخاطر وتبعات الاستيطان الإسرائيلي وما يتعرض له الشعب الفلسطيني من انتهاك للحريات والحقوق الإنسانية...

حفل استقبال سعودي في براغ

استقبل القائم بأعمال السفارة السعودية في براغ، محمد عبد الله عبد الدائم، وأركان بعثته الدبلوماسية، مهنيهم وضيوفهم بمناسبة اليوم الوطني للمملكة، والذي يصادف في الثالث والعشرين من أيلول/سبتمبر كل عام...

وحضر الحفل الذي أقيم على كبرى صالات فندق هلتون وسط العاصمة التشيكية، مسؤولون رسميون وسياسيون وسفراء ودبلوماسيون تشيكي وعرب وأجانب، إضافة إلى جمع من الشخصيات العامة، وضيوف آخرين... وقد ألقى عبد الدائم كلمة موجزة خلال الحفل رحب بها بالضيوف والمهنيين مؤكداً اهتمام بلاده بتطوير علاقاتها الثنائية مع الجمهورية التشيكية...

محمد عبد الله الدائم

بكالوريوس علوم سياسية من جامعة الملك سعود، وبدأ عمله في وزارة الخارجية عام 1986 ليشتغل لاحقاً العديد من المهام الدبلوماسية داخل المملكة وخارجها ومنها في ليبيا، وألمانيا، وإسلام آباد، وأخيراً في العاصمة الصينية بكين، قبل تسنمه مهام منصبه الجديد رئيساً للبعثة الدبلوماسية السعودية لدى براغ.

بويار في لبنان

بحث وزير الخارجية والمغتربين اللبناني فوزي صلوخ مع نائب وزير الخارجية التشيكي توماش بويار، في بيروت في الشهر الماضي، الأوضاع السياسية في منطقة الشرق الأوسط والعقبات التي تعترض مساعي السلام الدولية، إلى جانب شؤون تطوير العلاقات الثنائية... وفي تصريحات صحفية قال بويار: لقد تطرقت المباحثات الى الوضع في لبنان، وعملية السلام في الشرق الأوسط وموضوع اللاجئين... وأمل ان تتمكن من جهتنا من ان نساهم في ازدهار واستقرار وأمن المنطقة، بما في ذلك جنوب لبنان

رئيس الوزراء التشيكي يلقي كلمته فيه حفل استقبال مغربي في براغ

بمناسبة الذكرى السنوية العاشرة لاعتلاء العاهل المغربي محمد السادس عرش البلاد، والتي تصادف في الثلاثين من تموز (يوليو) كل عام، أقام السفير المغربي رشيد قيطوني، حفل استقبال خاصاً بالمناسبة، في براغ...

بين الرباط وبراغ على مستوى السفارات... ومن جهته قيّم رئيس الحكومة التشيكية يان فيشير، إيجاباً، الإصلاحات التي تحققت في المملكة المغربية خلال السنوات العشر الماضية، في ظل ولاية الملك محمد السادس، مؤكداً حرص براغ على تطوير، وتوطيد علاقاتها مع الرباط...

... وفي بدء الحفل، الذي حضره جمع كبير من المسؤولين الرسميين والسياسيين والسفراء التشيكيين والعرب والأجانب، وفي مقدمتهم رئيس الحكومة التشيكية يان فيشير، ألقى السفير قيطوني خطاباً أكد فيه أهمية المناسبة، والتي تزامنت مع الذكرى الخمسين لانطلاق العلاقات الدبلوماسية

تشيك وعرب ... عرب وتشيك ...

* وزير الخارجية المصري احمد ابو الغيط يستقبل في القاهرة نظيره التشيكي يان كوهوت في تشرين الأول/أكتوبر الأخير.

* العاهل الأردني، الملك عبد الله الثاني يستقبل الشهر الماضي، وزير الدفاع التشيكي مارتين بارتاك في عمان.

* وزير الصناعة والتجارة التشيكي فلاديمير توشوفسكي في زيارة رسمية إلى العراق قبل بضعة أيام.

فاضل الحسن

السكرتير الأول في سفارة دولة الكويت لدى تشيكيا يباشر مهامه في براغ قبل فترة وجيزة.

سوريا - تشيكيا

نقلت تقارير صحفية أخيرة، أن مسؤول الشؤون العلمية في جامعة البعث بمدينة حمص السورية، د. علي الجراش، قد تباحث مع منسق العلاقات العربية في الجامعة التكنولوجية بمدينة برنو التشيكية، فابيان الخطيب إمكانية تفعيل الاتفاقية الموقعة بين الجانبين في فترة سابقة... والتي تشمل إيفاد عدد أكبر من الطلبة السوريين، وبحث شؤون وقضايا أكاديمية عديدة أخرى.

السفير بلعيد في ذكرى الثورة الجزائرية

والمجلة هذه تحت
الطبع، أدلى السفير
الجزائري لدى تشيكيا حاجم
بلعيد بتصريحات صحفية
موسعة بمناسبة الذكرى
الخامسة والخمسين لثورة
نوفمبر (تشرين الثاني) عام
1954.. وشملت التصريحات
وقفات عديدة استعرضت
بعض تاريخ الجزائر
وتضحيات شعبها من أجل
التحرر والاستقلال،
وتوجهات وسياسات البلاد
الخارجية الراهنة ومن بينها
العلاقات مع أوروبا،
والجمهورية التشيكية...

رئيس مجلس النواب التشيكي في حفل استقبال مصري

بمناسبة العيد الوطني المصري، والذي يصادف في
الثالث والعشرين من يوليو (تموز) كل عام، استقبلت
السفيرة أمل مراد، وأركان بعثتها الدبلوماسية،
ضيوفها ومدعوها، وذلك في حفل خاص أقيم على
حدائق مقر السفارة ببراغ...

المجالات، والسياسية
والاقتصادية بشكل خاص...
وأعقب السفيرة مراد، رئيس
مجلس النواب التشيكي
ميلوسلاف فيلتشيك في كلمة
موجزة، تحدث خلالها أيضاً
عن وقائع واتجاهات بارزة
في علاقات بلاده مع
مصر مؤكداً أهمية
دورها الاقليمي والدولي،
وبخاصة في قضية السلام
الشرق أوسطي.

... وألقت السفيرة
مراد خلال الحفل كلمة
موجزة أبرزت أهمية
المناسبة، وسياسة وتوجهات
بلادها الرئيسية، مركزة
بشكل خاص على شؤون
العلاقات المصرية -
التشيكية التي شهدت في
الفترة الأخيرة مؤشرات
جديدة تؤكد توجه وسعي كل
من القاهرة وبراغ
لتعزيزها في مختلف

اتجاهات

أكد وزير الصناعة والتجارة التشيكي فلاديمير توشوفسكي اهتمام بلاده بتوسيع التعاون الاقتصادي مع
الدول العربية لأنها تمثل سوقاً تقليدية لمنتجات البلاد منذ خمسينات القرن الماضي... وأضاف الوزير
توشوفسكي في حديث خاص أن التبادل التجاري التشيكي - العربي شهد نمواً في الفترة الأخيرة منوهاً
في إطار ذلك إلى أن قيمة التبادل المشترك بلغت في العام الماضي 2,644,4 مليار دولار بزيادة نسبتها
11,2 بالمئة مقارنة بعام 2007.

النشرة الدورية

تصدر عن

الجمعية التشيكية - العربية

□ العدد 2 السنة 17 □ تشرين 2/نوفمبر 2009

في القسم العربي

- حفل استقبال مصري .. وتصريحات
جزائرية في براغ 27
- مناسبة مغربية ... وزيارات
تشريكية 26
- شـؤون سـعودية .. وفـلسطينية
ولبنانية 25
- قضايا عراقية ... بحرينية 24
- ثقافات عربية 23

... وفي القسم التشيكي

- من نشاطات وأخبار الجمعية / ميلان زيثامنوفنا 2
- دور الدين بين الناس / توماش هاليك 5
- العلاقات التشيكوسلوفاكية - المصرية (1920-1970)
ادوارد غومبار ..... (!)
- حوار حول مؤسسة "أنا ليندا" / هانا سوخاردوفا ..... (!)
- محمود درويش / برهان قلق ..... (!)
- احتفاء بتسعينية ماريا هروشكوفا / يوزف ريغندر .. (!)
- جديد الهجرة العربية إلى الخارج / ياروسلاف بوريش (!)
- من فعاليات مركز الجواهري في براغ / عدنان الأسم (!)

مدير جديد لدائرة الشرق الأوسط في الخارجية التشيكية

في منتصف أيلول/سبتمبر الماضي، تسلم السفير توماش سميتانكا إدارة قسم الشرق الأوسط، وشمال أفريقيا في وزارة الخارجية التشيكية، خلفاً لنظيره يوزف ريغندر... والسفير سميتانكا خريج كلية الفلسفة بجامعة كارل في براغ، وحصل على دورة في اللغة العربية من جامعة القاهرة (1984) وزمالة أميركية في الصحافة والاعلام من واشنطن (1990)... وقد شغل العديد من المهام الدبلوماسية ومنها: مدير قسم الشرق الأوسط وشمال أفريقيا في وزارة الخارجية ببراغ (1994-1995) وسفير لبلاده لدى المملكة الأردنية وفي جمهورية الصين الشعبية ولدى جمهورية كوريا (الجنوبية) (2004-2008)... ثم منسقاً لشؤون الشرق الأوسط، وشمال أوروبا في رئاسة الاتحاد الأوروبي ببروكسل، وممثلية الجمهورية التشيكية هناك للفترة 2008-2009.

اغلق هذا العدد في 2009/11/4 تصميم الغلاف : همام يوسف

للمراسلة: SCA, Kazašská 1426, Praha 10, 101 00

هاتف: 602 379 864 (420) info@czech-arab.org

تنفيذ: بايبيبلون BABYLON للاعلام والعلاقات العامة

الجمعية التشيكية - العربية

2009

2

النشرة الدورية

SPOLEČNOST
ČESKO-ARABSKÁ

بابيلون BABYLON